

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1827
Toplantı Tarihi/Sayısı : 7.5.2024/46
Karar Numarası : 2024/423
Başvuran : F. E.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Antalya Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Çölyak hastası olan başvurana, diyetine uygun yiyeceklerin sağlanmadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu yüksek güvenlikli ceza infaz kurumunda çölyak hastası olan tek mahpus olduğunu, buraya yemeklerin açık ceza infaz kurumundan geldiğini, gelen yemeklerin diğer mahpusların yemekleri ile aynı yerde pişirilip aynı karavanada gönderildiğini, dolayısıyla kendisine gönderilen yemeklere gluten içeren yiyeceklerin de karıştığını, bu durumun sağlığını olumsuz etkilediğini, halsizlik, dengesizlik, hafıza kaybı, kilo kaybı, uyumsuzluk, uykusuzluk gibi sorunlar yaşadığını,

b. En son 21/7/2023 tarihinde yediği pirinç pilavından arpa şehriye çıkması üzerine acile gittiğini, bunun üzerine artık açık ceza infaz kurumundan gelen yemekleri almayacağını Kurum İdaresine ve İnfaz Hakimliğine bildirdiğini, yiyeceklerini çay semaverinde ısıtıp yediğini, iç kantinde diyetine uygun yiyeceklerin olmadığını iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Antalya Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Kurumun yemeklerinin Antalya Açık Ceza İnfaz Kurumunun mutfağında yapıldığı, bu mutfakta çölyak hastaları için ayrı bir alanda yemeklerin pişirildiği ve diğer mahpusların yemeklerinden ayrı bir şekilde paketlenerek ilgili kurumlara gönderildiği,

b. Hasta mahpuslar için hekimler tarafından uygun görülen beslenme rejimi dikkate alınarak malzeme temin edildiği, malzeme alımına ilişkin hükümlerin yapılan ihale şartnamelerine konularak glutensiz ürünlerin temin edildiği, bu hastaların günlük işeleri hazırlanırken dikkatli ve özenli davranıldığı ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran herhangi bir görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Mezkûr Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir: “Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın diyetine uygun şekilde yemek temin edilmediği iddiası konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) bir kararında konuya ilişkin görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “(...) hasta bir kişinin tutukluluk koşulları, sağlığın korunmasını olağan ve makul hapsedilme koşulları bakımından güvence altına almalıdır. Sözleşme’nin 3. maddesi, Devletlere, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin fiziki bütünlüğünü koruma yükümlülüğü getirmektedir. Mahkeme özellikle, ulusal makamların bir tutuklunun sağlığını ve esenliğini güvence altına alma yükümlülüğünün, diğerleri arasında ilgili kişinin uygun şekilde beslenmesi zorunluluğunu da içerdiği kanaatindedir.” (AİHM, *Ebedin Abi / Türkiye*, B. No: 10839/09, 13/3/2018, para. 33). Öte yandan AİHM, başvuranın sağlık durumunun kendisine reçete edilen beslenme diyetini yapamaması sonucunda kötüleşmesiyle ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)’nin 3’üncü maddesine aykırı muamele iddialarının, uygun delil unsurlarıyla desteklenmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. (AİHM, *Martinez Sala ve Diğerleri/İspanya*, B. No:58438/00, 2/11/2004, para 121). Mahkeme, iddia edilen olayların tespiti için “her türlü makul şüphenin ötesinde” bir delilin sunulması kriterini kabul etmektedir. Ancak Mahkeme, böyle bir delile yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarımlardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *Ebedin Abi/ Türkiye*, para. 49).

11. Ulusal mevzuata bakıldığında ise 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlünün beslenmesi” başlıklı 72’nci maddesine göre; “(1) Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul

çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır. (...) (3) Hasta hükümlüye, kurum hekiminin belirleyeceği besinler verilir.” Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İaşe Yönetmeliği’nin “Hastaların iaşe edilmesi” başlıklı 9’uncu maddesine göre; “Hasta hükümlü ve tutukluya, diyetisyen veya hekimlerin belirleyeceği besinler verilir.”.

12. 6/1/2020 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılanların Uluslararası Standartlarda İnsan Hakları Merkezli Sağlığa Erişimi ve Tedavileri, Tedavi Nedeniyle Nakilleri, Ceza Tehiri İşlemleri konulu 172 sayılı Genelge’nin Birinci Kısımında yer alan “Diyet Yemek Uygulamaları” başlıklı B maddesinin birinci fıkrasında ise; “Geçici veya sürekli, özel bir beslenme programı uygulanması gereken başta çölyak, diyabet ve sindirim sistemi rahatsızlıkları gibi kronik ve metabolizma hastalıkları uzman hekim raporu ile belgelenen hükümlü ve tutuklulara buna uygun besinler verilecektir.” hükmü bulunmaktadır.

13. Başvuru dosyası incelendiğinde, başvuranın 2012 yılından bu yana farklı hastanelerin ilgili birimlerinden çölyak hastası olduğuna ve ömür boyu glutensiz beslenmesi gerektiğine ilişkin sağlık raporlarının olduğu, düzenlenen ilaç kullanım raporlarında ise; kendisine glutensiz ve düşük proteinli un ve mamul ürünlerin reçete edildiği görülmektedir.

14. Muhatap Kurum, çölyak hastası olan başvurana, beslenmesine uygun glutensiz yiyecekler temin edildiğini, yemeklerinin titizlikle hazırlandığını, hazırlanan yiyeceklerin ayrı bir yerde hazırlanarak gönderildiğini ifade etmiş, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için hazırlanan haftalık yemek listelerinden birkaç örneği Kurumumuza sunmuştur. Çölyak hastaları için hazırlanan menüde, glutensiz simit, glutensiz makarna, şehriyesiz pirinç pilavı, unsuz çorba gibi yiyeceklerin olduğu görülmekte, buna göre yemeklerin glutensiz olmasına dikkat edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca muhatap Kurumun, Kurumumuza gönderdiği çeşitli tarihlere ait Mutfak İaşe Dağıtım Teslim Tesellüm Tutanaklarında yapılan yemek dağıtımlarında çölyak hastası başvuran da dahil olmak üzere özel beslenme ihtiyacı olan hastalar için hangi yemeklerin verilir verilmeyeceğinin detaylı bir şekilde açıklandığı ve bu kayda göre dağıtımların yapıldığı görülmektedir.

15. Muhatap Kurum kantinde glutensiz ürün satılıp satılmadığına dair bir bilgi paylaşmamıştır. Fakat başvuranın özel beslenme ihtiyaçlarına uygun yemek listelerinin oluşturulmuş olması ve bunların başvurana ulaştırıldığına anlaşılmaması sebebiyle kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

7/5/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

ÜnalSADE
Üye